

FIȘA DISCIPLINEI
anul universitar 2024-2025

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii	Teologie Didactică

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Teologie Liturgică II			2.2. Cod disciplină	OLR3336		
2.3. Titularul activității de curs	Arhim. Lect. Univ. dr. Pinteș Ștefan (Simeon)						
2.4. Titularul activității de seminar	Arhim. Lect. Univ. dr. Pinteș Ștefan (Simeon)						
2.5. Anul de studiu	III	2.6. Semestrul	6	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E	2.8. Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat

3.1. Număr ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp de studiu individual					ore
• Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					5
• Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					26
• Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					23
• Tutoriat					2
• Examinări					2
• Alte activități (exersări practice)					0
Total ore activități individuale					58

3.7 Total ore studiu individual	58
3.8 Total ore din planul de învățământ	42
3.9 Total ore pe semestru	100

3.10 Numărul de credite	4
-------------------------	---

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Studiul Vechiului Testament, Studiul Noului Testament, Istoria Bisericii Universale, Literatura patristică, Istoria și teologia cultului, persoanele liturgice;
4.2. de competențe	Cunoașterea spiritualității Răsăritului ortodox

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Materiale didactice specifice (cărți de cult, obiecte liturgice și alte surse indicate). Telefoane mobile închise. Ținută decentă.
5.2. de desfășurare a seminarului/laboratorului	Sală dotată cu tablă, videoproiector, laptop. Laborator dotat cu obiectele necesare exersării cultului. Termenul de predare și susținere a lucrărilor de seminar este stabilit de către titular în acord cu studenții. Nu vor fi acceptate lucrările care nu întrunesc exigențele academice minimale de elaborare (studierea temei în baza bibliografiei indicate și redactarea eseului în conformitate cu metodologia acceptată în Universitatea „Babeș-Bolyai”).

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> – asimilarea și utilizarea adecvată a noțiunilor specifice <i>Teologiei liturgice</i>; – dezvoltarea gândirii teologice și cristalizarea/aprofundarea conștiinței liturgice; – capacitatea de interpretare a conceptelor și categoriilor patrimoniului liturgic și sacramental al Ortodoxiei ecumenice; – capacitatea de interpretare a semnificațiilor simbolice și mistice ale actelor de cult; – înțelegerea caracterului eclesial (comunitar) al cultului ortodox; – redescoperirea valorii teologice și a frumuseții excepționale a tradiției liturgice ortodoxe; – înțelegerea raportului dintre unitățile de cult ale Bisericii Ortodoxe și cultul Vechiului Testament; – capacitatea de a înțelege și explica conceptele de timp liturgic, calendar și sărbători; – cunoașterea și înțelegerea părților principale ale unei biserici și a obiectelor liturgice necesare desfășurării cultului;
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> – să facă dovada preocupării de a transpune <i>lex credendi</i> și <i>lex orandi</i> în planul vieții personale și comunitare;

	<ul style="list-style-type: none"> – să responsabilizeze nevoia implicării în activități de cercetare (elaborarea unor sinteze bibliografice, referate și articole de specialitate) – să facă dovada capacității de a sistematiza și actualiza – din perspectiva ethosului creștin – tematica generală a Teologiei liturgice în contextul general al disciplinelor teologice studiate.
--	--

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Disciplina urmărește dobândirea cunoștințelor teoretice privind evoluția, semnificația și întrebuințarea calendarului liturgic al Bisericii Ortodoxe;
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea și aplicarea corectă a conceptelor de timp liturgic, praznice și sărbători creștine; - Definirea și explicarea conceptului de postire liturgică și postire ascetică; - Cunoașterea perioadelor postire și de pomenire a celor adormiți în cultul Bisericii Ortodoxe; - Cunoașterea evoluției istorice a calendarului, dezbaterilor teologice în această privință și nominalizarea corectă a principalelor sărbători și datei acestora; - Cunoașterea morfologiei și teologiei locașului de cult ortodox și definirea și distingerea diferențelor formale din arhitectura și iconografia bizantin-ortodoxă și celelalte forme și stiluri;

8. Conținuturi

8.1. Curs:	Metode de predare	Observații
1. Timpul și calendarul în viața Bisericii: Teologia timpului; Originea și structura calendarului creștin; Problema îndreptării calendarului și situația actuală a creștinătății din perspectiva calendarului liturgic;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 ore
2. Anul liturgic și subdiviziunile lui: Timpul și comemorarea iconomiei mântuirii; Ziua liturgică; Săptămâna liturgică; Luna ca subdiviziune a anului liturgic; Anul liturgic și cele trei perioade ale sale;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 ore
3. Teologia sărbătorii: Instituirea sărbătorilor creștine; Sinaxarul ortodox; Sensul sărbătorii în spiritualitatea ortodoxă;	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 ore

<p>4. Duminica – sărbătoarea săptămânală a creștinilor: Vechimea și denumirea sărbătorii; Teologia duminicii; Raportul dintre duminică și sabbatul iudaic; Caracterul sărbătorii și modul prăznuirii ei în trecut și în zilele noastre;</p>	<p>Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă</p>	<p>4 ore</p>
<p>5. Praznicele împărătești:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Nașterea Domnului b. Tăierea-împrejur c. Botezul Domnului d. Întâmpinarea Domnului e. Schimbarea la Față f. Duminica Floriilor g. Învierea Domnului h. Înălțarea Mântuitorului la cer i. Rusaliile j. Sfânta Treime k. Înălțarea Sfintei Cruci 	<p>Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă</p>	<p>4 ore</p>
<p>6. Cultul Maicii Domnului: Temeiurile preacinstirii Fecierei Maria; Expresiile preacinstirii ei în cultul răsăritului ortodox; Sărbătorile Maicii Domnului;</p>	<p>Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă</p>	<p>2 ore</p>
<p>7. Cultul Sfinților Îngeri, a Sfinților și a Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci: Temeiurile cultului sfinților și a cinstitei cruci; Expresiile liturgice ale cultului Sfinților și ale cinstitei Cruci; Sărbătorile Sfinților Îngeri, ale Sfinților și ale Sfintei Cruci;</p>	<p>Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă</p>	<p>4 ore</p>
<p>8. Posturile tradiției liturgice ortodoxe: Postul în Vechiul Testament și în creștinism; Disciplina postului în Biserica primară; Cele patru posturi mari ale anului liturgic; Postul de miercură și vinerea; Problema postului în modernitate;</p>	<p>Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă</p>	<p>2 ore</p>
<p>9. Zilele pentru pomenirea morților: Cultul morților în religiile precreștine și în Vechiul Testament; Cultul morților în antichitatea creștină; Zilele consacrate pentru pomenirea morților în tradiția ortodoxă;</p>	<p>Prelegere, dezbatere sau discuție colectivă</p>	<p>2 ore</p>
<p>8.2 Seminar:</p>		

<p>1. Morfologia și teologia spațiului liturgic: părțile componente ale unei biserici ortodoxe; mobilierul și obiectele din fiecare parte a bisericii; simbolismul și teologia locașului de cult;</p>	<p>Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru</p>	<p>2 ore</p>
<p>2. Arheologie și arhitectură bisericească: Principalele stiluri ale arhitecturii creștine; Modele arhitecturale bizantine; Modele și tipuri arhitecturale românești; Trăsături specifice ale arhitecturii regionale românești; Noi tendințe privind arhitectura eclesială;</p>	<p>Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru</p>	<p>2 ore</p>
<p>3. Noțiuni de iconologie: cultul sfințelor icoane; apariția și evoluția sfințelor icoane; semnificațiile teologice privind arta iconografică); programul iconografic a bisericilor ortodoxe; Iconografia ortodoxă contemporană;</p>	<p>Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru</p>	<p>2 ore</p>
<p>4. Obiectele folosite în cult: Denumirea, evoluția, uzul liturgic și semnificația simbolică a obiectelor de cult;</p>	<p>Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru</p>	<p>2 ore</p>
<p>5. Veșmintele liturgice: Denumirea, evoluția și semnificația veșmintelor liturgice; Culoarea veșmintelor; Confectionarea și curățirea veșmintelor liturgice;</p>	<p>Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru</p>	<p>2 ore</p>
<p>6. Materiile folosite în cultul ortodox: Simbolurile naturale în cultul liturgic; Transfigurarea sacramentală a creației cosmice;</p>	<p>Prelegere, discuție colectivă, fișe de lucru</p>	<p>2 ore</p>

Bibliografie:

- Cărți de cult: *Liturghierul, Ceaslovul, Catavasierul* sau *Octoihul Mic, Triodul, Pentecostarul, Octoihul Mare, Mineiul* (edițiile oficiale recente);
- BĂNCILĂ, Vasile, *Dubul sărbătorii*, ed. Anastasia [Filosofia creștină], Buc. 1996, pp 21-96
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica generală*, Editura I.B.M, București, 1985;
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica teoretică*, manual pentru Seminarile teologice, Ed. IBM, București;
- EGERIA, (Silvia), *Pelerinaj în locuri sfinte*; ediție bilingvă, Ed. Galaxia Gutemberg, 2009. A se vedea și M. Braniște, *Însemnările de călătorie ale pelerinului Egeria*; teză de doctorat, în rev. „Mitropolia Olteniei” nr. 4-6/1982, pp.225-292.;
- GHIUȘ, Arhim. Benedict, *Taina Răscumpărării în iconografia ortodoxă*, Edit. IBMBOR, București, 1998;
- ICĂ, Ioan jr., *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, Edit. Deisis/Savropoleos, Sibiu, 2008;
- MAKARIOS, Simonopetritul, *Triodul Explicat. Mistagogia timpului liturgic*, trad. rom., Ed. Deisis, Sibiu 2000, 559 pag.;
- NECULA, Nicolae, *Tradiție și înnoire liturgică*, vol. I, II, III, Galați 1996, 2001, București 2005;
- SCHMEMANN, Alexandru, *Introducere în teologia liturgică*, Sophia, București 2002;
- SCHMEMANN, Alexander, *Postul cel Mare*, Editura „Doris”, București 1998;
- SCRIMA, Andre, *Biserica Liturgică*, Humanitas, București 2005;
- SIMEON al Tesalonicului, *Tractat asupra tuturor dogmelor noastre ortodoxe...*, trad. Toma Theodorescu, Buc, 1865 și reeditat în II volume la Suceava, 2003;
- VINTILESCU, Pr. Petre, *Despre poezia iconografică din cărșile de ritual și cântarea bisericească*, ed. a II-a, Edit. Renașterea, 2005;
- VASILIOS, Arhimandritul [= Vasilius GONDIKAKIS], *Intrarea în Împărăție. Elemente de trăire liturgică a tainei unității în Biserica Ortodoxă*; trad. rom. I. Ică, Edit. Deisis, Sibiu, 1996.

10. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultării specialiștilor pe disciplină din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. De asemenea, au fost luate în considerare așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, cele de asistență socială și cele din domeniul educațional.

11. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Evaluare finală	Evaluare orală pe baza unui subiect extras de student	70 %
10.5 Seminar/laborator	Verificare pe parcurs	Elaborarea unei lucrări caracteristice cercetării și redactării științifice	20 %
		Implicare în discuțiile colective de la seminar	10 %
	10.6 Cunoașterea generală a noțiunilor de bază din conținutul tematic al disciplinei, a particularităților și menirii acestora pentru viața creștină.		

Data completării:

16.05.2024

Semnătura titularului de curs:

Arhiepiscopul S. Păcetea

Semnătura titularului de seminar:

Arhiepiscopul S. Păcetea

Data avizării în Consiliul

Departamentului

Semnătura director de departament

R. Amelun